

*Пилячик Н. Є.,**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника**Троценко О. Я.,**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

МЕТАФОРИЧНЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ КОНЦЕПТУ EUROPEAN UNION У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. Стаття присвячена загальному опису когнітивних ознак концепту *EUROPEAN UNION (EU)* у сучасному англомовному політичному дискурсі та кореляції між досліджуваним концептом та концептуальними метафорами, які є когнітивними утвореннями, демонструючи здатність людини об'єктивно пояснювати соціальне явище освіти та життєвого досвіду суспільства. Когнітивні ознаки полягають у вивченні головних семантичних ознак ключових лексичних одиниць досліджуваного концепту *EUROPEAN UNION* та ставлення людей до нього. Вони повністю залежать від змісту висловлювання політичних лідерів-акторів, у промовах яких сховані концептуальні метафори. Проаналізовано мету сучасного політичного дискурсу, адже політика є невід'ємною частиною життя суспільства і є потужним фактором для керування людською свідомістю. Оскільки засоби масової інформації є одними із основних джерел сучасного політичного дискурсу, у статті апелюємо до англомовних видань 21 століття, що висвітлюють актуальні новини та промови відомих політичних лідерів, які характеризуються високою авторитетом серед популярних світових видань. Здійснений аналіз вказує на те, що значення досліджуваного концепту *EUROPEAN UNION* не є статичним, а радше динамічним, яке змінюється внаслідок створених концептуальних метафор. Змодельовано структуру концептуальних метафор за допомогою мапування із головними сегментами (цільові домени та вихідні домени). Виділено лексичні одиниці, за допомогою яких вербалізується досліджуваний концепт *EU* у сучасному англомовному політичному дискурсі та створено класифікацію концептуальних метафор *EUROPEAN UNION IS A THEATRE*, *EUROPEAN UNION IS A BUILDING*, які є базовими, та уособлюють уявлення про Європейський Союз (ЄС). Метафоричні концепції нелегко зрозуміти людині, яка є мало обізнаною в тій чи іншій політичній ситуації, але саме метафоричне представлення концепту *EU* уможливило зробити певні висновки про ситуацію, що склалася, та змалювати своє уявлення та бачення подій по відношенню до політики Європейського Союзу.

Ключові слова: концепт, політичний дискурс, концептуальна метафора, мапування, цільовий домен, вихідний домен.

Постановка проблеми. Сьогодні антропоцентрична лінгвістична парадигма активно описує взаємодію мови

та культури. Одним із важливих термінів для дослідження такої взаємодії є концепт. Актуальність запропонованої розвідки визначається ґрунтовним вивченням сучасного політичного дискурсу, що допомагає зрозуміти проблеми мовної політичної картини світу, концептуальний простір і методи виявлення актуалізації концептів. Людська система мислення та інтерпретування дійсності є метафоричною за свою природу, тому такі поняття, як «концепт» та «концептуальна метафора», відіграють важливу роль не тільки у щоденному спілкуванні, а й у соціальних взаємовідносинах. Останнім часом людство активно цікавиться світовою політичною грою, що спричинило неабиякий інтерес до сучасного політичного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті апелюємо до дослідження видатних вітчизняних та зарубіжних учених, які присвятили свої наукові праці вивченню когнітивної лінгвістики: С. Аскольдов, В. Іващенко, А. Мартинюк, В. Маслова, М. Полужин, А. Приходько, G. Lakoff, M. Johnson тощо. Відомо, що збільшити політичну обізнаність людей щоденно допомагають не тільки друковані мас медіа, а й багато соціальних мереж. Це й зумовило підвищене зацікавлення багатьох учених (А. Баранов, П. Паршин, К. Серажим, О. Фоменко, О. Шейгал тощо), як ґрунтовно дослідити вплив сучасного політичного дискурсу на суспільство, зокрема з'явилося багато досліджень впливу метафор у політичних промовах чи висловлюваннях відомих лідерів світових країн.

Мета статті – дослідити концепт *EU* за допомогою двох найбільш вживаних концептуальних метафор *EUROPEAN UNION IS A THEATRE* та *EUROPEAN UNION IS A BUILDING*, що дають точне уявлення про особливості його актуалізації у сучасному англомовному політичному дискурсі та формують образ обраного концепту.

Виклад основного матеріалу.

Концептуальна метафора EUROPEAN UNION IS A THEATRE

Досліджуючи концепти, ми розпізнаємо у мові певні концептуальні метафори, які не є суто лексичним поняттям, а й концептуальним на глибших та підсвідомих його рівнях, завдяки чому й формується наше сприйняття та бачення того, що нас оточує. Такі метафори відіграють важливу роль «когнітивних інструментів». Метафоричні вираження, що доводять присутність

концептуальної метафори EUROPEAN UNION IS A THEATRE, не часто зустрічаються у британській сучасній пресі, тому ми проаналізували найголовніші метафоричні утворення. Так, концептуальна метафора EUROPEAN UNION IS A THEATRE вербалізується у мові за допомогою таких лексичних одиниць: *stage, role, performers, to act*, etc. Після проведеного мапування досліджуваної метафори зроблено висновки, що саме такий набір базових лексичних сегментів складає концептуальну метафору EUROPEAN UNION IS A THEATRE (табл. 1)

Таблиця 1

**Концептуальна метафора
EUROPEAN UNION IS A THEATRE**

Вихідний домен (source domain)	Цільовий домен (target domain)
Theatre	European Union
Role	Political position
Performers/Actors	Members of the European Union
To act	To work

Оскільки European Union порівнюється у промовах політичних лідерів із театральним світом, то роль самого Європейського Союзу ототожнюється його ж ролі на світовій арені, в той час коли акторами є країни-члени Європейського Союзу, які активно виступають на політичній сцені. До прикладу, досліджуваний концепт EUROPEAN UNION уособлює у собі феномен певної театральної гри:

“The world is giving the EU a bigger role nowadays” [4].

“It is supposed that France plays a big role in the EU” [5].

“The EU rebukes Poland and Romania over rendition role” [5].

Представлені приклади пояснюють правдивість наших міркувань щодо мапування концептуальної метафори EUROPEAN UNION IS A THEATRE, тобто виявлення як цільового, так і вихідного доменів. У проаналізованому реченні “The world is giving the EU a bigger role” Європейський Союз концептуалізується за допомогою тематичних лексичних одиниць, що належать до театрального дискурсу. Так, слово *role* запозичене із вихідного домену для того, щоб перенести його конотацію на цільовий домен EU. У світі політики слово *роль* асоціюється із певною владою, конкретним соціальним становищем чи різної сили політичним впливом. Відомо, що Франція має завжди могутній вплив на винесення політичних рішень у межах Європейського Союзу. У дослідженому реченні “The EU rebukes Poland and Romania over the rendition role”, наочно пояснено, що Європейський Союз незадоволений політикою згадуваних країн. Таким чином, лексична одиниця *role* уживається у політичному дискурсі більше, аніж слова типу *вплив* чи *статус*. Власне *роль* асоціюється у нашій свідомості як вдаваний хист, штучність людських емоційних виражень, тобто з конкретною позитивною / негативною акторською грою. Ролі мають тільки виконавці у театральному світі, але аж ніяк не політичні лідери. Тому, апелюючи до політичних ролей, маємо на меті представити неприродну, інколи достатньо дивну поведінку політиків. Тобто кожен політик обирає собі певну роль та уміло намагається відтворити її протягом своєї політичної кар’єри, оскільки політика часто асоціюється із хитростю, нещирістю та вдаваністю дій. Сприйняття Європейського Союзу як певного театру, а його країн як акторів, наочно продемонстровано у такому реченні:

“Rates of the EU’s three best performers are well known” [4].

Лексичну одиницю *performers* ототожнюємо із членами Європейського Союзу, про що свідчить присутність концептуальної метафори EUROPEAN UNION IS A THEATRE у сучасній англійській пресі. Кожна країна цієї організації відіграє свою певну роль на політичній сцені відповідно до того, щоб представити себе з вигодою для політики самої країни.

Такі приклади, в яких лексична одиниця *to work* замінюється на *to act*, свідчать про те, що робота Європейського Союзу актуалізується начебто через конкретну діяльність виконавців у театрі:

“The EU can sometimes act strangely” [6].

“It is the motion which calls on the EU to act respectively” [6].

Наступний приклад показує ЄС як приміщення театру, на сцені якого відбуваються різні дії, тобто приймаються конкретні політичні рішення:

Bulgaria and Romania were taken to the EU stage [4].

Лексична одиниця *stage* відноситься до елементів театральної будівлі, а тому це означає, що країни Болгарія та Румунія готові вступити до Європейського Союзу, який приймає нових виконавців-акторів для вистави. Таким чином, кожна така послідовність виконаних акторами ролей складається у певну систему і утворює велику гру, що називається політикою.

**Концептуальна метафора
EUROPEAN UNION IS
A BUILDING**

Поряд із іншими метафоричними виразами ми виокремили концептуальну метафору EUROPEAN UNION IS A BUILDING, яка актуалізує концепт EUROPEAN UNION. Виділені нами лексичні одиниці є вербалізаторами досліджуваного концепту: *neighbours, doors, house, building, outside, to be let in, step over the doorstep, create*. Власне такі вирази асоціюються у свідомості пересічної людини із концептом BUILDING, який є одним із основних у концептуальній картині світу. Будинок ототожнюється із результатом роботи людини, яка його буде своїми руками і створює таке середовище, в якому їй буде зручно проживати. Власне будинок є тим вихідним доменом, який уможливило зрозуміти цільовий домен – Європейський Союз (табл. 2)

Таблиця 2

**Концептуальна метафора
EUROPEAN UNION IS A BUILDING**

Вихідний домен (source domain)	Цільовий домен (target domain)
Building	European Union
Construction of the house	Entry into the European Union
Process of building	Forming the European Union
Residents of the house	Political members of the European Union

Ми проаналізували такі метафоричні вирази, що доводять існування виділеної концептуальної метафори EUROPEAN UNION IS A BUILDING, яка вербалізується за допомогою слів *doors, close the doors, and entry*:

“EU opened its door to many members” [5].

“Poland urges EU not to close the doors on new members” [5].

“Entry into the European club” [3].

“Above the EU entry criteria” [4].

Слово *doors* асоціюється із захистом від зовнішнього світу, із тими людьми, яким гостинно відчиняємо двері нашого дому.

Із прикладу 1 можемо зробити такий асоціативний висновок: Європейський Союз є тією будівлею, яка відчиняє свої двері для інших країн, для того, щоб вони стали його гостями, вступили у цей союз. Із другого прикладу стає зрозумілим те, що Європа встановлює певні правила та умови, тому не завжди охоче приймає усі країни, які хочуть вступити до Союзу. У прикладі 3 виділяємо слово *club*, що асоціюється із будівлею, що також вказує на владу Європейського Союзу у сучасному світі. Наведені приклади свідчать про те, що існують певні критерії для вступу до клубу European Union, і не кожна країна підходить під них.

Для того, щоб будь-який будинок був стійким, необхідно закласти добрий фундамент, а далі кожен новий член Європейського Союзу як цеглина накладається одна на одну, таким чином зміцнюючи будівлю:

“It will create a new kind of EU” [6].

“Building EU was a hard job” [5].

“We will create a new EU” [6].

Власне процес будівництва асоціюється із процесом створення самого Європейського Союзу. У наведених прикладах згадується слово *create*, яке вживається для опису будівництва так само як і слово *build*, що вказують на створення чогось нового. Спочатку складається проект, а потім починаються будівельні роботи. Так само виглядає концептуальний простір Європейського Союзу: спочатку – певні плани та проекти, які згодом втілюються у життя і збільшується політичний будинок. Планування і будівництво є прямою роботою як будівельників, так і політиків.

Оскільки кожен будинок має власний інтер'єр, то важливою роботою є професія дизайнера, який вражає креативністю:

8. “The designing of EU is a very creative process” [4].

9. “We should design EU in the way we want” [4].

Таким чином, власний дизайн Європейського Союзу концептуалізується через поняття дизайну будинку, оскільки, плануючи дизайн, ми намагаємось зробити будинок затишнішим, більш практичним, та приємнішим.

Самі ж мешканці будинку поведуться по-різному, що прирівнюється до дій країн Європейського Союзу:

10. “A number of EU states are leaving Serbia's way” [4].

11. “The EU can shut out Japan” [5].

12. “Turkey claims to be let in the EU” [4].

Якщо мешканці можуть залишати будинок, то і країни можуть виходити з Євросоюзу, виражаючи особисту свободу. Також мешканці можуть не відчиняти двері непроханим гостям, а ті, у свою чергу, просити дозвіл на вхід:

13. “Bringing Ostpolitik to the EU home” [6].

14. “Bringing in 10 former communist countries of Eastern Europe to the EU house” [3].

Беручи до уваги проаналізовані приклади, можемо стверджувати про актуальність використання концептуальної метафори EUROPEAN UNION IS A BUILDING у сучасному англомовному політичному дискурсі. Концепт будинку ототожнюємо з концептом EUROPEAN UNION, у якому є такі складові частини, як фундамент та цеглини для міцності, свої мешканці, поведінка мешканців, які входять у будинок або залишають його, а також є двері, які захищають дім від непроханих гостей.

Висновки. Отже, політична метафора характеризується багатогранністю та динамічністю, її часто можна трактувати

лише в певному контексті чи за певних обставин. Привертає увагу те, що деякі політичні діячі мають хист до маніпулювання людською свідомістю власне через концептуальні метафори, які актуалізують концепт EUROPEAN UNION. Проаналізовано феномен двох найбільш вживаних концептуальних метафор у сучасному англомовному політичному дискурсі, адже політика є невід'ємною частиною суспільного життя і є сильним фактором впливу та керування людською свідомістю через засоби масової інформації.

Література:

1. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
2. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago, L. : The University of Chicago Press, 2003. URL : <http://shu.bg/tadmin/upload/storage/161.pdf>.
3. The Economist (March 8—14, 2008 vol.586 Nr. 8570-8595). URL : <https://www.economist.com/>.
4. The Financial Times (February 15, 2006 – March 29, 2008). URL : <https://www.thefinancialtimes.com>.
5. The Guardian (November 23, 2007 – March 18, 2008). URL : <https://www.theguardian.com/international>.
6. The Observer (January 30, 2008 – March 27, 2008). URL : <http://www.theobserver.com/>.

Pyliachyk N., Trotsenko O. Metaphoric representation of the concept EUROPEAN UNION in a modern English discourse

Summary. The article deals with the general description of some cognitive features of the concept EUROPEAN UNION (EU) in a modern political discourse and the interrelation between a concept and conceptual metaphors which are cognitive structures and demonstrate a human's ability to objectively interpret the phenomena of both a social education and community life experience. Cognitive features depend on the analysis of all semantic peculiarities of key lexical units of the concept EU and people's attitude towards it. They are dependent on the content of political actors' speech in which some conceptual metaphors are hidden. The aim of political discourse has been analyzed as politics is an inseparable part of social life and it is used as a powerful influential factor to rule human consciousness. As mass media is a main source of modern political discourse, the article is based on the analysis of the English issues of the 21st century that reveal the latest news and political leaders' speeches that are characterized by high authority among other world issues. The analysis proves that the meaning of the concept EU under study is not static, but dynamic which can be changed by some conceptual metaphors. With the help of mapping with different segments (source and target domains) the structure of conceptual metaphors has been made. The lexical units verbalizing the concept EU in a modern political discourse have been singled out and the main conceptual metaphors EUROPEAN UNION IS A THEATRE, EUROPEAN UNION IS A BUILDING have been classified. They are basic ones, being substantial for understanding the essence of the European Union. Some metaphoric conceptions are difficult to realize for a person in every situation, but the metaphorization of the concept EU enables us to make results about any political situation and form the attitude towards the policy of the European Union.

Key words: concept, political discourse, conceptual metaphor, mapping, source domain, target domain.